

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

مشخصات گزارش:

دفتر مطالعات بخش عمومی

گروه سیاست‌های
مالیاتی

نوع گزارش:

- پیش‌نویس قانونی
- طرح / لایحه
- راهبردی
- نظارتی

شماره مسلسل:
۲۱۰۶۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۷/۲۰

تشریح سازوکار اخذ مالیات از معاملات انواع رمز دارایی، رمز پول و رمز ارز بر اساس قانون «مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی»

جواد اسکندری، مرتضی میشکارمطلق

[Doi: 10.22034/report.mrc.2025.1404.33.7.21064](https://doi.org/10.22034/report.mrc.2025.1404.33.7.21064)

چکیده

با توسعه بازار انواع رمز دارایی‌ها و گسترش روزافزون استفاده از آنها در عرصه‌های اقتصادی، موضوع شفافیت این معاملات به دلیل ماهیت غیر متمرکز و نیمه ناشناس این دارایی‌ها، به یک چالش کلیدی در حوزه سیاست‌گذاری تبدیل شده است. این مسئله در ایران نیز می‌تواند به بستری برای گسترش اقتصاد زیرزمینی، فرار مالیاتی و پولشویی تبدیل شود. در پاسخ به این چالش، قانون «مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی» با هدف افزایش شفافیت در معاملات اقتصادی در سال تیرماه ۱۴۰۴ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. براساس این قانون، عایدی سرمایه حاصل از انتقال انواع رمز دارایی‌ها از جمله انواع رمزارزها و رمز پول‌ها، مشمول مالیات شده است. محور اصلی اجرای این قانون، الزام اشخاص مجاز در خرید و فروش رمز دارایی‌ها (اصطلاحاً صرافی‌ها) به صدور «صورتحساب الکترونیکی» برای معاملات رمز دارایی‌هاست. این صورتحساب‌های الکترونیکی به‌عنوان بسته

هادی ترابی‌فر، سیدعباس پرهیزکاری (ناظران علمی)؛ رضا لطفی، سیدسروش میرهاشمی (اظهارنظرکنندگان)؛ زهره عطاردی (ویراستار ادبی)؛ سمیرا صادقی عسکری (صفحه‌آرا).

استاندارد اطلاعاتی، مبنای محاسبه مالیات بوده و شامل همه داده‌ها از قبیل اطلاعات هویتی طرفین معامله، قیمت و زمان انجام معامله است. همچنین قانون مذکور به منظور پیشگیری از توسعه معاملات غیر رسمی، سازوکار «مالیات بر درآمد اتفاقی» را برای معاملات فاقد صورتحساب الکترونیکی پیش‌بینی کرده است. بر این اساس، در مواردی که انتقال دارایی بدون صدور صورتحساب الکترونیکی انجام پذیرد، ارزش دارایی منتقل شده به‌عنوان درآمد اتفاقی برای دریافت‌کننده وجه محسوب و مشمول مالیات می‌شود. این سازوکار انگیزه مشارکت در معاملات غیر شفاف را کاهش می‌دهد.

اجرای کامل این قانون علاوه بر تأمین نیازهای نظارتی سازمان امور مالیاتی کشور برای محاسبه مالیات، موجب افزایش شفافیت، کاهش فرار مالیاتی، مقابله با پولشویی و همچنین هدایت سرمایه‌ها به سمت بخش‌های مولد اقتصادی خواهد شد.

خلاصه مدیریتی

بیان / شرح مسئله

رمزدارایی‌ها نوعی دارایی دیجیتال هستند که با استفاده از فناوری رمزنگاری شده و به‌صورت امن انتقال می‌یابند. رمزدارایی‌ها به‌عنوان مفهوم کلی شامل انواع رمز پول‌ها و رمزارزها و سایر انواع دارایی‌های دیجیتال می‌شوند. غیرمتمرکز بودن و ناشناس بودن نسبی از جمله مهم‌ترین ویژگی‌های مشترک این دارایی‌ها هستند. به‌عبارت‌دیگر، بازار رمزدارایی به‌دلیل ویژگی‌هایی نظیر ناشناس بودن طرفین برخی معاملات، امکان جابه‌جایی سریع و بدون محدودیت و نبود سازوکارهای نظارتی استاندارد، می‌تواند بستری مستعد برای انواع سوءاستفاده‌های مالی و جرائم اقتصادی را فراهم نماید. فقدان چارچوب‌های مشخص به‌منظور تولید داده‌های باکیفیت و تحلیل اطلاعات معاملات رمزدارایی، یکی از موانع اصلی پیش‌روی نهادهای نظارتی و مالیاتی در انجام وظایف حاکمیتی مبارزه با پولشویی، فرار مالیاتی و تأمین مالی تروریسم به‌شمار می‌آید.

نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

در پاسخ به این چالش و با هدف ایجاد شفافیت و افزایش نظارت بر معاملات رمزدارایی‌ها، قانون «مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی» در سال ۱۴۰۴ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. براساس این قانون، عایدی سرمایه حاصل از انتقال انواع رمزدارایی‌ها از جمله انواع رمزارزها و رمز پول‌ها، مشمول مالیات شده است.

محور اصلی اجرای این قانون، الزام اشخاص مجاز در خرید و فروش رمزدارایی‌ها (اصطلاحاً صرافی‌ها) به صدور «صورتحساب الکترونیکی» برای معاملات رمزدارایی‌هاست. این صورتحساب‌های الکترونیکی به‌عنوان بسته استاندارد اطلاعاتی، مبنای محاسبه مالیات بوده و شامل کلیه اطلاعات از قبیل اطلاعات هویتی طرفین معامله، قیمت و زمان انجام معامله است.

مطابق قانون، مسئولیت صدور این صورتحساب‌ها به‌عهده «اشخاص مجاز به خرید و فروش انواع رمزدارایی‌ها» گذاشته شده است. حتی در مواردی که اطلاعات هویتی یکی از طرفین معامله در دسترس نباشد، این اشخاص مکلف به صدور صورتحساب الکترونیکی هستند. پس از صدور صورتحساب‌های الکترونیکی، این اطلاعات برای سازمان امور مالیاتی کشور ارسال و در کارپوشه (تجاری یا غیرتجاری) طرفین معامله درج می‌شوند. انواع معاملات رمز پول و رمزدارایی بسته به ارتباط این معاملات با اشخاص مجاز به معامله رمزدارایی‌ها (صرافی‌های مجاز) به‌صورت کلی به چهار دسته: الف) معاملات در «صرافی‌های مجاز»، ب) انتقال از «صرافی‌های مجاز» به «خارج از صرافی‌های مجاز»، ج) انتقال از «خارج از صرافی‌های مجاز» به «صرافی‌های مجاز» و د) معاملات در «خارج از صرافی‌های مجاز» تقسیم می‌شوند. همچنین قانون مذکور به‌منظور پیشگیری از توسعه معاملات غیر رسمی، سازوکار «مالیات بر درآمد اتفاقی» را برای معاملات فاقد صورتحساب الکترونیکی پیش‌بینی کرده است. بر این اساس، در مواردی که انتقال دارایی بدون صدور صورتحساب الکترونیکی انجام پذیرد، ارزش دارایی منتقل شده به‌عنوان درآمد اتفاقی برای دریافت‌کننده وجه محسوب و مشمول مالیات می‌شود. این سازوکار انگیزه مشارکت در معاملات غیر شفاف را کاهش می‌دهد.

اجرای کامل این قانون علاوه بر تأمین نیازهای نظارتی سازمان امور مالیاتی کشور برای محاسبه مالیات، موجب افزایش شفافیت، کاهش فرار مالیاتی، مقابله با پولشویی و همچنین هدایت سرمایه‌ها به سمت بخش‌های مولد اقتصادی خواهد شد. بنابراین اجرای کامل و مؤثر قانون باید در دستور دستگاه‌های اجرایی نظیر سازمان امور مالیاتی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران قرار گیرد.

۱. مقدمه

رمزدارایی‌ها نوعی دارایی دیجیتال هستند که با استفاده از فناوری رمزنگاری شده و به صورت امن انتقال می‌یابند. رمزدارایی‌ها به عنوان مفهوم کلی شامل انواع رمز پول‌ها و رمزارزها و سایر انواع دارایی‌های دیجیتال می‌شوند. غیر متمرکز بودن و ناشناس بودن نسبی از جمله مهم‌ترین ویژگی‌های مشترک این دارایی‌ها هستند. به عبارت دیگر، بازار رمزدارایی به دلیل ویژگی‌هایی نظیر ناشناس بودن طرفین برخی معاملات، امکان جابه‌جایی سریع و بدون محدودیت و نبود سازوکارهای نظارتی استاندارد، می‌تواند بستری مستعد برای انواع سوءاستفاده‌های مالی و جرائم اقتصادی را فراهم نماید. فقدان چارچوب‌های روشن به منظور تولید داده‌های باکیفیت و تحلیل اطلاعات معاملات رمزدارایی، یکی از موانع اصلی پیش روی نهادهای نظارتی و مالیاتی در انجام وظایف حاکمیتی به شمار می‌آید.

با گسترش روزافزون استفاده از رمزدارایی‌ها، ماهیت غیر شفاف این معاملات به چالشی اساسی تبدیل شده که می‌تواند بستری برای فعالیت‌های غیرقانونی از جمله پولشویی، فرار مالیاتی و تأمین مالی تروریزم فراهم آورد. در پاسخ به این چالش و با هدف ایجاد شفافیت و افزایش نظارت بر معاملات رمزدارایی‌ها، قانون «مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی» در سال ۱۴۰۴ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. در ادامه این گزارش^۱ با هدف بررسی سازوکارهای اجرایی و مالیاتی پیش‌بینی شده در قانون مذکور موارد زیر ارائه شده است:

- صدور صورتحساب الکترونیکی برای معاملات انواع رمزدارایی‌ها،
- تبیین انواع معاملات رمزدارایی‌ها،
- مالیات بر عایدی سرمایه ناشی از انتقال رمزدارایی‌ها،
- مالیات بر درآمد اتفاقی برای معاملات فاقد صورتحساب الکترونیکی.

۲. صدور صورتحساب الکترونیکی برای معاملات انواع رمزدارایی

یکی از ارکان اساسی پیاده‌سازی قانون، صدور صورتحساب الکترونیکی معاملات انواع رمزدارایی است. بر اساس قانون «مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی»، برای کلیه معاملات رمزدارایی‌ها^۲ صدور صورتحساب الکترونیکی الزامی است. مطابق قانون، مسئولیت صدور این صورتحساب‌ها به عهده «اشخاص مجاز به خرید و فروش انواع رمزدارایی‌ها» گذاشته شده است. حتی در مواردی که اطلاعات هویتی یکی از طرفین معامله در دسترس نباشد، این اشخاص مکلف به صدور صورتحساب الکترونیکی هستند. پس از صدور صورتحساب‌های الکترونیکی، این اطلاعات برای سازمان امور مالیاتی کشور ارسال و در کارپوشه (تجاری یا غیرتجاری) طرفین معامله درج می‌شوند.

۱. گزارشی کامل تر و با جزئیات اجرایی بیشتر در همین حوزه، تهیه خواهد شد.

۲. در این گزارش، هر جا از عبارت رمزدارایی استفاده می‌شود، معنای عام دارد و شامل انواع مختلف رمز پول و رمزارز خواهد شد. به عبارت دیگر، رمزارز و رمز پول هم نوعی رمزدارایی در نظر گرفته شده است.

این ساز و کار نه تنها نیازهای حوزه مالیاتی را تأمین می‌کند، بلکه به ارتقای شفافیت اقتصادی و تحقق اهداف نظارتی نیز کمک قابل توجهی خواهد کرد. در ادامه، انواع معاملات رمزارایی‌ها و فرایند صدور صورتحساب الکترونیکی برای هر یک به اختصار تشریح می‌شود.

۳. تبیین انواع معاملات رمزارایی‌ها

به منظور تبیین مسئولیت صدور صورتحساب الکترونیکی در انواع انتقال‌های رمزارایی، ابتدا لازم است محدودیت‌های شفافیت در بازارهای رمز پول و رمزارایی مشخص شود.

انواع معاملات رمز پول و رمزارایی بسته به ارتباط این معاملات با اشخاص مجاز به معامله رمزارایی‌ها (صرافی‌های مجاز) به صورت کلی به چهار دسته زیر تقسیم می‌شوند که در شکل ۱ نمایش داده شده است:

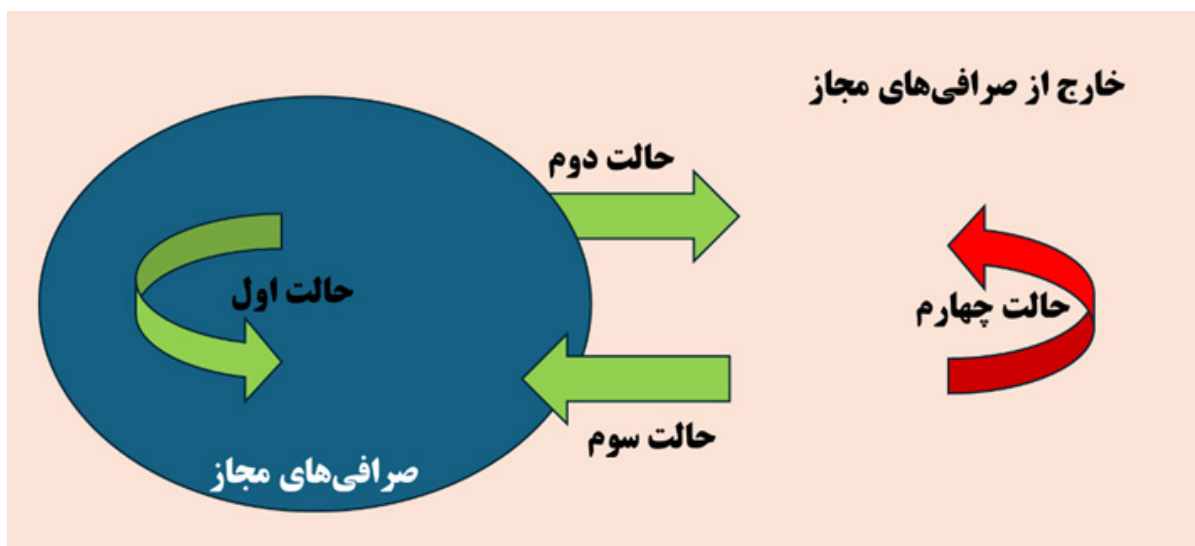
الف) معاملات در «صرافی‌های مجاز»،

ب) انتقال از «صرافی‌های مجاز» به «خارج از صرافی‌های مجاز»،

ج) انتقال از «خارج از صرافی‌های مجاز» به «صرافی‌های مجاز»،

د) معاملات در «خارج از صرافی‌های مجاز».

شکل ۱. انواع معاملات رمزارایی در نسبت با اشخاص مجاز به صدور صورتحساب الکترونیکی

مأخذ: نگارندگان.

در ادامه، نحوه صدور صورتحساب الکترونیکی برای هر یک از چهار دسته فوق مطابق قانون، تشریح خواهد شد. لازم به ذکر است که منظور از اشخاص مجاز یا صرافی‌های مجاز، اشخاص تجاری هستند که نسبت به دریافت مجوزهای لازم برای فعالیت، از دستگاه‌های متولی اعطای مجوز نظیر بانک مرکزی اقدام کنند.

الف) معاملات در «صرافی‌های مجاز»

این دسته شامل کلیه معاملات اعم از خرید و فروش و انتقال انواع رمزارایی می‌شود که در بستر صرافی‌های مجاز انجام می‌شوند. منظور از انتقال، هر گونه جابه‌جایی رمزارایی از کیف پول یک شخص به کیف پول شخص دیگر است. بنابراین ماهیت تمامی انتقالات، چه داخلی و چه خارجی، مبتنی بر انتقال از یک کیف پول به کیف پول دیگر است. این انتقالات به دو شکل اصلی، انتقال داخلی یا درون‌صرافی و انتقال خارجی یا بین‌صرافی قابل تفکیک هستند. در انتقال داخلی یا درون‌صرافی، هر دو کیف پول مبدأ

و مقصد تحت مدیریت یک صرافی واحد قرار دارند؛ در مقابل، انتقال خارجی یا بین صرافی زمانی رخ می‌دهد که رمزداری از یک کیف پول در صرافی مجاز به کیف پولی در یک صرافی دیگر منتقل شود. به منظور فهم بهتر مسئله چند مثال ذکر می‌شود:

۱ شخص (الف) یک بیت کوین خود را در بازار بیت کوین / ریال در صرافی مجاز آلفا می‌فروشد و صرافی برای وی یک صورتحساب الکترونیکی فروش ثبت خواهد کرد که لازم نیست اطلاعات خریدار در آن ثبت شود. اگر بیت کوین وی را دو شخص (ب) و شخص (ج) خریداری کرده باشند، صرافی آلفا برای هر یک از اشخاص (ب) و (ج) موظف است یک صورتحساب الکترونیکی خرید به میزانی که خریداری کرده‌اند، ثبت کند. در این حالت، لازم نیست صرافی اطلاعات فروشنده را در صورتحساب الکترونیکی خرید ثبت نماید. در این مثال صرافی در حالت خرید و فروش، نقش اشخاص ثالث^۱ را در صدور صورتحساب الکترونیکی ایفا خواهد کرد.

۲ شخص (الف) یک بیت کوین خود را در بازار بیت کوین / تتر در صرافی مجاز آلفا می‌فروشد و صرافی برای وی دو صورتحساب الکترونیکی ثبت خواهد کرد:

- صورتحساب اول، صورتحساب الکترونیکی فروش بیت کوین است.
 - صورتحساب دوم، صورتحساب الکترونیکی خرید تتر است.
- در هر دو صورتحساب مذکور، اطلاعات طرف دیگر لازم نیست ذکر شود.

۳ شخص (الف) یک بیت کوین خود را از صرافی مجاز آلفا به شخص (ب) در صرافی مجاز بتا انتقال می‌دهد. در این حالت:

- صرافی آلفا موظف است برای شخص ارسال کننده (انتقال دهنده) صورتحساب الکترونیکی فروش ثبت نماید.
- صرافی بتا موظف است برای شخص دریافت کننده (انتقال گیرنده) صورتحساب الکترونیکی خرید ثبت نماید.

ب) انتقال از «صرافی‌های مجاز» به «خارج از صرافی‌های مجاز»

هرگونه انتقال رمزداری از یکی از صرافی‌های مجاز به خارج از صرافی‌های مجاز، ذیل این دسته قرار خواهد گرفت. به منظور فهم بهتر این حالت، مثالی در این رابطه ذکر می‌شود: فرض کنید شخص (الف) یک بیت کوین خود را از صرافی مجاز آلفا به یک صرافی غیرمجاز (ناشناس) انتقال می‌دهد. در این حالت نیز صرافی آلفا موظف است یک صورتحساب الکترونیکی فروش بدون درج اطلاعات انتقال دهنده، برای شخص (الف) صادر نماید.

ج) انتقال از «خارج از صرافی‌های مجاز» به «صرافی‌های مجاز»

هرگونه انتقال به صرافی‌های مجاز با مبدایی غیر از صرافی‌های مجاز، ذیل این دسته قرار خواهد گرفت. به منظور فهم بهتر این حالت، یک مثال ذکر می‌شود: مثلاً یک بیت کوین به کیف پول شخص (الف) در صرافی مجاز آلفا انتقال داده شده است. در این مثال مبداء این انتقال، خارج از صرافی‌های مجاز است. در این حالت نیز به رغم اینکه در این مثال مبداء این انتقال شفاف نیست، صرافی آلفا موظف است صورتحساب الکترونیکی خرید شخص (الف) صادر کند. البته لازم است بر این نکته تأکید شود که صدور صورتحساب الکترونیکی برای این موارد، به معنای ممانعت از انجام اقدامات لازم برای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم نیست و در مواردی که این موارد مشکوک هستند، اقداماتی مثل مسدود کردن وجه، مطالبه اسناد و مدارک مثبت و سایر موارد مشابه، ممکن است کمک کننده باشد.

د) معاملات در «خارج از صرافی‌های مجاز»

هرگونه معامله اعم از خرید و فروش و انتقال که هم مبداء و هم مقصد آن خارج از صرافی‌های مجاز است، ذیل این دسته قرار خواهد گرفت. مشخصاً این معاملات با توجه به فقدان داده‌های کامل و قابل اتکا، نمی‌توانند شفاف شوند و به همین علت، برای این دسته از معاملات نمی‌توان صورتحساب الکترونیکی صادر کرد. به عبارت دیگر مبداء و مقصد انتقال، هر دو خارج از صرافی‌های مجاز هستند و در این حالت، صدور صورتحساب الکترونیکی عملاً امکان پذیر نیست.^۲

۱. به عبارت دیگر، نقش صرافی‌ها در اینجا به عنوان شخص ثالث (Third Party) شبیه نقش سازمان بورس و اوراق بهادار، در مورد معاملات اوراق بهادار است.
۲. در ادامه گزارش در خصوص سازوکار تنبیهی برای جلوگیری از توسعه این معاملات ذیل بخش مالیات بر درآمد اتفاقی، توضیحاتی آورده شده است.

۴. مالیات بر عایدی سرمایه حاصل از انتقال انواع رمزدارایی

مطابق قانون «مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی»، عایدی حاصل از انتقال انواع رمزدارایی‌ها شامل انواع رمزپول (به‌استثنای رمزریال جمهوری اسلامی ایران) و انواع رمزارز مشمول مالیات می‌شود.^۱ در قانون معافیت‌هایی برای اشخاص غیر تجاری برای عایدی سرمایه حاصل از انتقال انواع رمزدارایی، در نظر گرفته شده است؛ برخی از این معافیت‌ها، معافیت‌های مختص انتقال‌های خاص نظیر ارث و انتقال بلاعوض است و برخی از معافیت‌ها روی عایدی سرمایه حاصل از انتقال این دارایی‌ها اعمال می‌شوند. به‌عنوان نمونه از مجموع عایدی سرمایه حاصل از انتقال رمزدارایی‌ها برای کلیه اشخاص غیر تجاری، تا آستانه پنج برابر معافیت موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم در هر پنج سال کسر می‌شود. همچنین در قانون مذکور علاوه بر اشخاص غیر تجاری به اشخاص تجاری نیز پرداخته شده است و عایدی سرمایه حاصل از انتقال انواع رمزدارایی توسط اشخاص تجاری در کلیه مناطق کشور اعم از سرزمین اصلی و مناطق آزاد تجاری-صنعتی مشمول مالیات می‌شود.^۲

۵. مالیات بر درآمد اتفاقی برای معاملات فاقد صورتحساب الکترونیکی

اگرچه الزام به صدور صورتحساب الکترونیکی نقش کلیدی در شفاف‌سازی معاملات به خصوص معاملات انواع رمزدارایی دارد، اما در صورت عدم توجه کافی به بخش غیررسمی، این خطر وجود دارد که فعالان این حوزه با خودداری از صدور صورتحساب الکترونیکی، از پرداخت مالیات فرار کنند. این امر به گسترش بخش غیررسمی و تضعیف اهداف قانونگذار منجر خواهد شد. برای مقابله با این چالش، قانون «مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی» ساز و کار «مالیات بر درآمد اتفاقی» را برای معاملات فاقد صورتحساب الکترونیکی یعنی معاملات در خارج از صرافی‌های مجاز (توضیح داده شده ذیل بند «د») پیش‌بینی کرده است. این ساز و کار که در بسیاری از کشورهای پیشرو نیز تجربه شده، با ایجاد پیامدهای مالیاتی برای معاملات غیرشفاف، مانع از توسعه این بخش می‌شود. بر این اساس، در معاملاتی که ثمن معامله (وجه) از طریق انتقال رمزدارایی‌ها پرداخت شود، به دلیل اینکه انتقال رمزدارایی فاقد صورتحساب الکترونیکی است، به میزان مبلغ مندرج در صورتحساب الکترونیکی (در صورت وجود) طرف دریافت‌کننده (انتقال‌گیرنده) مشمول «مالیات بر درآمد اتفاقی» خواهد شد. به عبارت دیگر، در این معاملات به جای اینکه عایدی سرمایه ناشی از انتقال یا همان سود ناشی از انتقال مشمول مالیات شود، کل مبلغ فروش مشمول مالیات می‌شود. به‌منظور فهم بهتر این حالت، یک مثال ذکر می‌شود: فرض کنید شخص (الف) ملکی به ارزش واقعی ۱۰ میلیارد تومان را به صورت رسمی از شخص (ب) دریافت کند، اما در ازای دریافت آن، معادل ریالی ثمن معامله (مبلغ) را به صورت غیررسمی مثلاً از طریق انتقال رمزارز بدون صدور صورتحساب الکترونیکی به شخص «ب» یعنی فروشنده پرداخت نماید. در این مثال براساس ساز و کار انگیزشی مالیات بر درآمد اتفاقی، ارزش ملک دریافت‌شده ۱۰ میلیارد تومان، برای شخص «الف» به‌عنوان درآمد اتفاقی ثبت می‌شود. در واقع به دلیل اینکه پرداخت از مسیر غیرشفاف انجام شده، دریافت‌کننده ملک به‌عنوان درآمد اتفاقی برای شخص (الف) تلقی می‌گردد و شخص (الف) در این مثال مشمول پرداخت مالیات بر این درآمد اتفاقی خواهد بود. این رویکرد باعث می‌شود دریافت‌کنندگان کالا (در این مثال ملک) انگیزه خود برای مشارکت در معاملات غیرشفاف را از دست بدهند، زیرا بار مالیاتی معامله به سمت آنها منتقل می‌شود. در نتیجه، تمایل به شفاف‌سازی معاملات و استفاده از صورتحساب الکترونیکی برای معاملات رمزدارایی افزایش می‌یابد و اهداف قانونگذار محقق خواهد شد.

۱. ماده (۴۶) قانون مالیات‌های مستقیم؛ البته در این گزارش به جای انواع رمزپول و رمزارز و رمزدارایی، به اختصار از عبارت رمزدارایی برای همه این موارد استفاده شده است.

۲. ماده (۴۷) قانون مالیات‌های مستقیم.

۳. ماده (۱۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم.

۶. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با گسترش بازار رمزارایی‌ها، مسئله شفافیت در معاملات این بازار به یکی از دغدغه‌های اصلی سیاستگذاری تبدیل شده است. قانون «مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی» با هدف ارتقای شفافیت، عدالت مالیاتی و هدایت سرمایه‌ها به سمت فعالیت‌های مولد تصویب شده و براساس آن، عایدی سرمایه حاصل از انتقال انواع رمزپول، رمزارز و سایر رمزارایی‌ها مشمول مالیات شده است. بستر اجرای قانون، بر پایه صورت حساب الکترونیکی بنا شده که حاوی تمامی اطلاعات لازم برای شناسایی و رصد این معاملات، از جمله هویت طرفین، زمان و قیمت معامله است. مسئولیت صدور صورت حساب الکترونیکی انتقال رمزارایی که مبنای محاسبه عایدی سرمایه در این حوزه است، بر عهده اشخاص مجاز به معامله انواع رمزارایی (صرافی‌ها) است. نحوه محاسبه مالیات بر عایدی سرمایه نیز به گونه‌ای طراحی شده که تنها فعالیت‌های سوداگرانه هدف قرار گیرد. پس از محاسبه دوره تملک و عایدی سرمایه مشمول، میزان مالیات با لحاظ معافیت‌های مالیاتی تعیین می‌شود.

به‌منظور پیشگیری از توسعه بخش غیررسمی، این قانون سازوکار «مالیات بر درآمد اتفاقی» را برای معاملات فاقد صورت حساب الکترونیکی پیش‌بینی کرده است. بر این اساس، در مواردی که انتقال دارایی بدون صدور صورت حساب الکترونیکی انجام پذیرد، ارزش دارایی منتقل شده به‌عنوان درآمد اتفاقی برای طرف دریافت‌کننده محسوب و مشمول مالیات می‌شود. این سازوکار که براساس تجارب موفق بین‌المللی طراحی شده است، انگیزه مشارکت در معاملات غیرشفاف را کاهش می‌دهد. این سازوکار ضمن افزایش شفافیت و کاهش انگیزه برای فعالیت‌های سوداگرانه، ابزار مؤثری در جهت مقابله با فرار مالیاتی و پولشویی فراهم می‌آورد.

منابع و مأخذ

- [۱] قانون مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی.
- [۲] قانون مالیات‌های مستقیم.
- [۳] قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان.

گزیده سیاستی

تقسیم‌بندی انواع معاملات در حوزه رمزارایی‌ها و طراحی سازوکار مناسب برای صدور صورت حساب الکترونیکی این معاملات، نقش تعیین‌کننده‌ای در اجرای مؤثر قانون مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی دارد. وجود مالیات بر درآمد اتفاقی نیز به‌عنوان سازوکاری مکمل، موجب جلوگیری از گسترش بخش غیررسمی این معاملات می‌شود.

